

Terapiråd vid blödnings- och koagulations-rubbningar

Birger Åstedt. **Blödning och blodpropp**. 129 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1996. Pris ca 245 kr. ISBN 91-44-00166-5.

Recensent: docent Olle Berséus, klinik för transfusionsmedicin och immunhemoterapi, Regionsjukhuset, Örebro.

Boken är tillägnad professor Inga-Marie Nilsson och kan ses som en fortsättning på det traditionella koagulationsintresset från Malmö-gruppen. Avsikten är enligt förordet att ge en översikt över och orientering om hela området blödning och blodpropp med viss tonvikt på gynekologi/obstetrik. Motiveringen är författarens egen uppfattning att denna kliniska disciplin uppvisar de mest mångfasetterade problemen med rubbningar i den hemostatiska balansen.

Problemorienterad uppslagsbok

Texten är medvetet skriven så att de olika kapitlen kan läsas var för sig, och boken kan användas som en typ av problemorienterad lättläst uppslagsbok. Diagnostik, både klinisk och via laboratorieanalyser, redovisas för respektive patologiska tillstånd liksom även mycket handfasta och detaljerade behandlingsråd.

Genom att dessa inefattar såväl preparat som doseringsförslag blir boken mycket användbar i den kliniska vardagen. Detta speciellt som många av de beskrivna tillstånden är så sällan förekommande men snabbt kan bli livshotande om de inte observeras och adekvat behandling inte sätts in i tid.

I bokens inledande kapitel möts läsaren av överskådliga illustrationer som underlättar förståelsen. Den i och för sig trevliga figuren över AMCAs verkningmekanism förlorar dock i förståelse genom att den engelska texten inte översatts och att använda förkortningar inte i alla fall återfinns i den svenska texten. Tyvärr är illustrationerna sparsammare i de övriga kapitlen, vilket enligt recensentens mening gör texten onödigt tung och ibland svåräst. Detta framkommer särskilt om boken läses i en

följd som lärobok, vilket också påpekas i förordet.

För att understryka karaktären av uppslagsbok har författaren medvetet upprepat olika sakuppgifter i de olika kapitlen i stället för att referera till tidigare kapitel. I några fall har dock dessa upprepningar lett till något olika beskrivningar i olika kapitel, t ex beskrivs AT III i kapitlet »Årftlig trombosbenägenhet» som »en co-faktor till heparin». Den korrekta beskrivningen, att heparinets bindning till AT III ger en konformationsförändring hos antitrombinmolekylen, vilket i sin tur ger den kraftiga ökningen av hämmaraktiviteten, återfinns i kapitlet »Behandling av tromboemboli».

Några invändningar

Kanske är det författarens kirurgiska bakgrund som gör att »blodtransfusion» är lika med transfusion av erythrocytkoncentrat. Vid behandlingen av patologisk proteolys framhåller författaren vikten av »att tillföra blod, trombocyt-koncentrat och färskfrusen plasma med koagulationsfaktorer». Vad gäller substitution är det väsentligt att komma ihåg att helblodet, som patienten blöder, ur blodsynpunkt primärt ersätts med erythrocyter och tunn vätska.

I behandlingsförslagen avseende Warfarin-överdosering med blödningsrisk, rekommenderar författaren färskfrusen plasma med tillägget »som också kan vara lagrad». Detta uttrycksätt är olyckligt då lagrad plasma på en del sjukhus kan vara kylskåpslagrad tre veckor eller längre och då har kraftigt sänkta halter av protrombinkomplexets faktorer.

Även om undertecknad delar författarens uppfattning och använder färskfrusen plasma i första hand före de betydligt dyrare faktorpreparaten, borde riskmomentet med smittörföring via plasma kommenteras. I flera europeiska länder finns direkt förbud att använda plasma, som inte virusinaktiverats, om annat virusrenat preparat finns tillgängligt.

Stort kliniskt värde

Ovanstående kommentarer förringar på intet sätt bokens kliniska värde, och författaren är att gratulera till en innehållsrik och mycket praktiskt användbar handledning i hand-

NYA BÖCKER

läggningen av komplicerade blödnings- och koagulationsproblem. Speciellt värdefull är möjligheten att söka problemorienterat och då möta handgripliga väl genomarbetade råd för både säkerställande av diagnos och adekvat terapi. Bortsett från den uppenbara målgruppen aktiva läkare inom kirurgiska specialiteter borde boken finnas tillgänglig på alla de avdelningar där man aktivt handlägger patienter med hemostas och trombosproblem.

Då boken fyller ett stort behov kan nog en ny upplaga förutses, och då är det recensentens förhoppning att författaren har möjlighet att låta illustrationerna nå upp till samma höga nivå som bokens textpartier. •

Bröstcancer ur olika specialisters synvinkel

Stefan Rydén, red. **Bröstcancer**. 239 sidor. Göteborg: Zeneca AB, 1996. Pris ca 225 kr. ISBN 91-971322-2-5.

Recensent: docent Åke Rimsten, kirurgiska kliniken, Mälarsjukhuset, Eskilstuna.

Det är sex år sedan första upplagan av »Bröstcancer» kom ut. Den andra upplagan är välkommen. Såvitt mig är bekant finns inte någon liknande lättillgänglig monografi i ämnet. Med tanke på hur snabbt kunskapen om bröstcancer vidgats och hur många specialiteter som är involverade är det upplyftande för en bröstcancerintresserad kirurg att det ännu i denna tid är en kirurg som är redaktör.

Den andra utgåvan har blivit ännu bättre än den första. Den har utökats men är fortfarande mycket behändig. Flertalet av författarna från förra upplagan har fått förnyat förtroende. Ett par kapitel är helt nyskrivna – de flesta mer och några mindre omarbetade. Som helhet speglas den enormt snabba utveckling som skett inom bröstcancerområdet.

Kunskapsexpansion

Mycket händer fortfarande inom kirurgin vad gäller bröstcancer, men den stora kun-

skapsexpansionen har skett inom andra discipliner. Boken inleds med ett mycket välskrivet epidemiologikapitel. Det andra kapitlet som är nytt handlar om genetik och bröstcancer och sammanfattar på ett klart sätt ett nytt forskningsområde som på få år fått stor betydelse för den kliniska verksamheten. Vad skall kommande sexårsperiod medföra?

En genomgående mycket hög kvalitet håller kapitlen om diagnostik och terapi, som av naturliga skäl upptar huvuddelen av boken. Kapitlet om radiologisk diagnostik är eminent. Illustrationerna är välvalda och författaren redogör på ett välgörande kritiskt sätt för såväl de större möjligheter som de risker och fallgropar den utvecklade och utspridda diagnostiken medför. Han ger också sin syn på mammografiscreening. Bland terapikapitlen vill jag framhålla det om kemoterapi. Det är ett nyskrivet kapitel som ger en fyllig bakgrund till användandet av cytostatika vid den primära behandlingen av bröstcancer. Författaren ger aktuella terapirekommendationer men ägnar också stor uppmärksamhet åt vad som sannolikt är på väg. Detta är ett kapitel som med behållning kan läsas även av den som inte är specifikt intresserad av bröstcancer.

Vissa störande inslag

Ett långt kapitel om psykologiska reaktioner på bröstcancer är engagerat skrivet men inte engagerande. Jag hoppas att det inte måste vara så svårt som det verkar att på ett mänskligt sätt ta hand om bröstcancerpatienter. Säkert finns det också här flera vägar som kan föra till målet.

Ett viktigt kapitel – eller ett kapitel som borde vara viktigt – behandlar tumörtillväxt, metastasering, naturalförlopp. Det behöver ses över vad gäller